

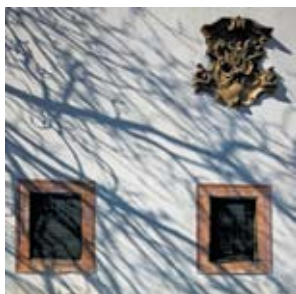
A NÉMA BARÁTOK RÉGI ZÁRDÁJA A MAJKI KAMALDULI REMETESÉG KONVENTÉPÜLETÉNEK HELYREÁLLÍTÁSA

ÉPÍTÉSZEK ARCHITECTS: SZABÓ GÁBOR, TORNAI ENDRE

SZÖVEG TEXT: LÖVEI PÁL

FOTÓK PHOTOS: ZSITVA TIBOR

A majki kamalduli remeteség épületegyüttese, ahol még ma is áll a foresteria, azaz az erdei kolostor – a templomból legalább a torony a sekrestyével –, valamennyi cellaház a kerítésekkel és kertekkel, valamint sok elem megmaradt a természeti környezetből, Magyarországon és a szomszédos országokban páratlan barokk műemlék. A Bécs melletti Kahlenbergen emelt anyakolostornak ma már csak csekély maradványai állnak, ahogy a ma Burgenlandba eső Lánzséron (Landsee) is alig maradt valami.

A remetemozgalmak 11. századi megreformálása két új szerzetesrendet is életre hívott, a francia eredetű karthauziakat és az itáliai kamalduliakat. A szigorú aszkézisben élő, jórészt a beszédre is lemondó remeteközösségek építészeti környezetének egységes képét a karthauziak dolgozták ki. A templomot körülvevő cellaházainak a külvilágtól magas kerítéssel elválasztott együttesét a középkor végén

átvették a kamalduliak is, hogy az újkorban már ebben a formában építsék ki saját kolostoraikat. Magyarországon a rend csak a 17. század végén, 18. század elején telepedett meg, először a Nyitra megyei Zobor hegyen, majd Lánzséron. Megkapták a Dunajec melletti lehnici karthauzi kolostor középkori épületegyüttesét is, hogy utoljára, 1733-ban létre jöjjön a negyedik kamalduli telep is, az Oroszlány közelében fekvő Majkon, az Esterházy család grófi

ágának alapításaként. 1770 tájára már a templom, a 17 cellaház és a konventépület, a foresteria berendezései is nagyjából elkészültek, bár a rendi hagyományoknak megfelelően eredetileg három „utca” mentén tervezett négy cellasor egyike nem épült meg.

Amilyen különleges a bécsi Franz Anton Pilgram tervezte majki kolostoregyüttes, olyan hányatott sors jutott neki osztályrészül. A szerzetesek alig több mint egy évtizeden át használhatták háborítatlanul, 1782-ben ugyanis II. József ezt a rendet is feloszlatta. A berendezési tárgyakat elárverezték, széthordták, majd az építőanyag legalább egyházi célú újrahaznosítása érdekében előbb a templom szentélyét, később a hosszházát is lebontották. A kincstári tulajdonba került épületegyüttes többször is gazdát cserélt, a konventépületben évtizedeken át posztógyár működött. A birtokot végül visszaszerző Esterházyak 1880-ban fejezték be az együttes vadászkastélyá alakítását. A 20. század közepéig tartó nyugodt időszakot az 1950-es évek végétől már a műemléki kezelés problémái követték, a megoldáson legalább három műemlékes generáció dolgozott. A terület alatt húzódó szénvagyron kifejtése kapcsán a népgazdaság és a nagypolitika ellenében folytatott harcral megnehezített erőfeszítések nyomán még az 1980-as években, Kerényi József tervei nyomán, szálláshelyként megújulhattak a cellaházak.

Az idővel a Műemlékek Állami Gondnoksága, mára a Forster Központ kezelésébe került együttes évtizedek óta használaton kívül álló konventépületének megújulását a 2009-ben elnyert európai uniós támogatás tette végül lehetővé: 2014 őszére befejeződtek az építési és restaurálási munkálatok, és elkészültek az első kiállítások is. A helyreállítást sokrétű levéltári és restaurátori kutatás, a helyiségfunkciók elemzése alapozta meg. Az átgondolt

építészeti tervezéshez sokrétű restaurátori és kézműves munkák társultak. Elsődleges célként a kolostori korszak értékeinek bemutatását tűzték ki, de a lehetőségek kihasználásával az épület egyes részeiben a későbbi használat emlékei dominálnak.

Az erőfeszítések eredményeként eredeti szerepükben jelennek meg a nem kis részben az egykori Esterházy-uradalom saját természeti kincseire alapozott, minőségi anyaghasználat emlékei, a hangsúlyos helyeken vörös márványból (gerecsei tömött mészkő) faragott homlokzati nyíláskeretek, a kő és fa padlóburkolatok, a vadászterem fa lambériája, a szerzetesek reprezentatív tereinek stukkói, falképei, vörös márvány kézmosója. A már eddig is ismert kiemelkedő értékeknek, a barokk ebédlő és előtér falkép- és stukkódíszének, az Esterházyak 19. századi vadásztermének fennmaradása a kvalitásaikhoz méltó restaurálás eredményeként remélhetőleg hosszú távon is biztosítva lett. Helyreállították a barokk előképek nyomán a 19. század végén készült cserépkályhákat, a megmaradt régi ajtószárnyak alapján készültek el a hiányzó darabok. De olyan, kevésbé látványos, az egykori kolostori és kastélybeli életre történő utalások szempontjából azonban igencsak lényeges részletek is bemutatathatóvá váltak, mint a fedélszék egyes megőrizhető, régi elemei, a konyha kőből faragott kiöntője, a lóistálló éltégla járófelülete a négy állás elválasztására egykor szolgáló vasszerkezet maradványaival, vagy a monumentális borospincéből közvetlenül a pincemester szobájába felvezető

VEZETŐ TERVEZŐK: LEADING ARCHITECTS:
SZABÓ GÁBOR, TORNAI ENDRE
ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK: FELLOW ARCHITECTS:
CSÁNYI ISTVÁN, ELLMANN TAMÁS,
KERÉNYI DÉNES, RÉDLY LÁSZLÓ,
DR. SZABÓ MIKLÓSNE,
VÉGSŐ GERGELY
–TÉR-TEAM MÉRNÖK KFT.

PROJEKTVEZETŐ: PROJECT MANAGER:
DOBÓ ÁGOTA, NAGY ANDREA
– FORSTER GYULA NEMZETI
ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉS
VAGYONGAZDÁLKODÁSI KÖZPONT
PROJEKTMENEDZSER:
DIENES PÉTER – FORSTER GYULA
NEMZETI ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉS
VAGYONGAZDÁLKODÁSI KÖZPONT
GENERÁLKVITELEZŐ: MAIN CONTRACTOR:
SZ-L BAU KFT.

FESTŐRESTAURÁTORI KUTATÁS
EXPERT OF PAINTING RESTORATION:
LÁNGI JÓZSEF, PINTÉR ATTILA

HELYSZINI ÉPÍTÉSZTÖRTÉNETI KUTATÁS
EXPERT OF MONUMENT RESERVATION:
RÁCZ MIKÓS – MAGYAR NEMZETI
MÚZEUM NEMZETI
ÖRÖKSÉGVÉDELMI KÖZPONT

RESTAURÁCIÓS TENDERTERV, RESTAURÁTOR SZAKÉRTŐ
RESTORATION EXPERT:

SZENTKIRÁLYI MIKLÓS
– PARLER ÉPÍTÉSZ ÉS
RESTAURÁTORMŰVÉSZ KFT.

FALKÉP-RESTAURÁLÁS RESTORATION OF WALL PAINTINGS:
BOROMISZA PÉTER, FABÓ ÉVA,
GYARMATI ANDRÁS, HEITLER ANDRÁS,
NEMESSÁNYI KLÁRA,
SZATMÁRI PÉTER – KÉP-TÉRKÉP BT.

PÁPIRRESTAURÁLÁS PAPER RESTORATION:
LENTE ZSUZSANNA

FÉMRESTAURÁLÁS IRONWORK RESTORATION:
DÖBRÖNTEI-DAVID SZILVIA,
POGÁNY JUDIT – DECOLUX KFT.

KŐRESTAURÁLÁS STONEMWORK RESTORATION:
VARGA ZOLTÁN ZSOLT
– ST.ART 97. BT.

SZOBORMÁSOLATOK SCULPTURES:
BARÁZ TAMÁS – CSEPEL B. KFT.

FARRESTAURÁLÁS WOODWORK RESTORATION:
MARJAI ZOLTÁN – ARS LONGA BT.

NEPOMUKI Szent János-oltár RESTAURÁLÁSA
ALTARPIECE RESTORATION:
GYÖRI LAJOS, MASZELKA JÁNOS,
PAPP KINGA

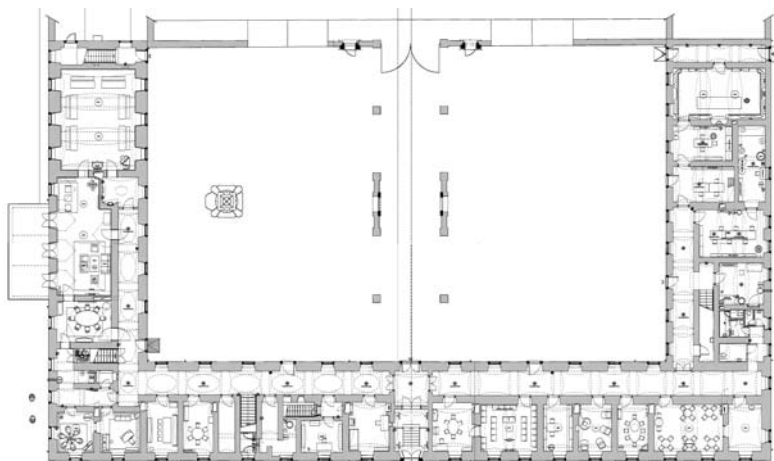
„A HALLGATÁS EREJE” TÖRTÉNETI KIÁLLTÁS,
TÖRTÉNETI ENTERIŐRÖK KURÁTORAI
CURATORS OF THE HISTORICAL EXHIBITION:
SÁROSSY PÉTER,
DR. VÁRKONYI GÁBOR
– FORSTER GYULA NEMZETI
ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉS
VAGYONGAZDÁLKODÁSI KÖZPONT
KIÁLLTÁSI TERV EXHIBITION DESIGN:
STUDIUM DESIGN KFT.
KIÁLLTÁS KVITELEZÉS INSTALLATION:
FORMICONCEPT KFT.

falépcső. Az elengedhetetlen új vizesblokkokkal jól kontrasztba lehetett állítani a szerzetesi latrina puritánságát. Az egykor csak tervezett patika funkciójára utaló helyiségtől megközelíthető gyógynövénypadlás didaktikus szárítójában a kolostorkert növénydíszéből hasznosítható termények függnek, hogy végül a múzeumi boltban lehessen megvásárolni a levendulacsokrokat.

A turisztikai program részeként létrehozott állandó rend- és kolostortörténeti kiállítás látványos és okos. Épít a műemléki épületkutatás eredményeire, bemutatva például az uradalom területén állott középkori romok építőanyagként Majkra szállított, a foresteria falaiból kibontott faragott köveit. A hosszú falfelületen mozaikszerűen elrendezett építészeti töredékek között helyet kaptak a vadászkastély egyik oldalbejárata fölötti vas erkélynek a homlokzaton

újra cserélt, korrodált eredeti elemei is. Tatabánya-Bánhida és Felsőgalla, Kecskéd, Környe templomaiból, a Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeumból, a Győri Egyházmegyei Gyűjteményekből, a pannonhalmi kolostorból kölcsönként – nem kis kutató- és szervezőmunkával – visszatérhettek származási helyükre a kolostorfelosztás után elszármazott ereklyetartók, liturgikus tárgyak és textíliák, metszetekkel díszített könyvek. A konventépületben kápolnaként berendezett helyiségben helyezték el az egyik cellaháznak a szákszendi katólikus templomban megőrzött, most restaurált Nepomuki Szent János-oltárát. Mindezek az alkotások a kolostor kerítésfalának konzerválási okokból másolatokra cserélt, barokk kőszobraival együtt Majk egykori berendezésének és felszerelésének igen magas művészi színvonaláról tanúskodnak.

THE OLD CONVENT OF THE SILENT BRETHREN

THE RECONSTRUCTION OF THE CONVENT BUILDING OF THE CAMALDOLESE HERMITS IN MAJK

The complex of the hermits' community in Majk where the monastery in the woods still exists, each cell-house with their fences and gardens are unique historic monuments of the Baroque style in both Hungary and the neighbouring countries made complete with many surviving parts of its natural environment. Only few fragments of the original monastery erected on Kahlenberg near Vienna have come down to us, much in the same way as there is hardly anything preserved of Landsee (Lánzsér, today: Burgenland). This convent building which had not been used for decades was now appropriately facelifted thanks to financial support from the European Union acquired in 2009: by autumn 2014 construction and restoration works were completed, and the first exhibitions were also installed. Restoration was supported by comprehensive research work into related archives and former restorations, as well as by the thorough analysis of functions. Design work carried out with due care was matched by thoughtful contributions of restorers and handicraftsmen. Although the primary objective was to present and display the values of the period when the monastery still existed but some parts of the completed building are defined by relics of more recent utilizations.

